

En agenda inom Skånes innovationsstrategi för hållbar tillväxt.

Kompletteringar Livsmedel

2025-05-21

Bakgrund

Forsknings- och innovationsrådet i Skåne (FIRS) antog 2019 ”Skånes innovationsstrategi för hållbar tillväxt” där sex specialiseringsområden är prioriterade för att bemöta Skånes produktivitets- och hållbarhetsutmaningar, häribland Livsmedel. FIRS har genom strategin en överenskommelse om att samverka för hållbar tillväxt i Skåne. Som ett led i detta arbete har FIRS styrelse utsett en arbetsgrupp – FIRS-teamet för Sustainable Food Innovation – med uppdrag att främja implementeringen av strategin genom en agenda.

Under 2024 har arbetsgruppen önskat komplettera befintlig agenda då en ny Livsmedelsstrategi på regional och nationell nivå utkommer under 2025 samt att omvärldsförändringar så som ökad försörjningsförmåga, beredskap och acceleration av klimatförändringarna tillkommit som väsentliga påverkansfaktorer.

Under 2025 kommer även arbetsgruppen att följa upp de insatser som avslutats och pågår i linje med nuvarande agendas 18 månaders mål och långsiktiga mål.

Denna bilaga till nuvarande agenda skall ses som ett stöd i vårt fortsatta arbete.

Kompletteringarna avser de två avsnitten i agendan: ”A. Organisera för innovation” och ”B. Stärk innovationsförutsättningarna inom 7 prioriterade områden”. Utöver detta finns i slutet av kompletteringarna viktiga punkter som bör belysas framåt. Alla kompletteringar skall ses i sammanhang till nuvarande FIRS Livsmedelsagendan.

Vid framtagandet av kompletteringarna bestod arbetsgruppen av:

Ingrid Landgren, ordförande för FIRS Livsmedelsgruppen

Jonas Haak, styrelseordförande Krinova

Carl Jonson, Regional Utveckling, Region Skåne

Håkan Schroeder, Partnerskap Alnarp och representant för Sveriges Lantbruksuniversitet

Sara Fredström, Kommunikationschef, Livsmedelsakademin

Marie Malmberg Lavsén, VD, Packbridge

Anna Fureby, professor, Lunds universitet och avdelningen för livsmedel och läkemedel

Johan Engblom, professor, prefekt för fakulteten för hälsa och samhälle vid Malmö Universitet

Klara Båth, avdelningschef RISE

Marie Gidlund, VD, Sweden Food Arena

Joakim Enquist, VD, IUC Syd

Kompletteringar till avsnitt: "Agendans insatser"

Inom nedanstående insatsområden A och B har följande kompletteringar tillkommit. Följande insatsområden är FIRS-teamet för Sustainable Food Innovation eniga om som särskilt viktiga att agera på under kommande 18 månader (Q1 2025 – Q2 2026):

A. Organisera för innovation

A1. Etablera en näringslivsdriven samverkansplattform som förstärker den regionala samverkanskulturen och -strukturen *Inkl. stärkt kommunikation och intressebevakning för sektorn som helhet – "en enad röst"*.

Milstolpar – 18 månader

- Etablera en samverkansplattform "Sweden Food Arena Sydnod" som den samlande näringslivsdrivna samverkansplattformen.
- Samverkansplattformen skall kopplas upp mot Sweden Food Arena och verka som södra Sveriges nod på nationell nivå inom livsmedelsområdet.
- Samverkansplattformen skall drivas utifrån näringslivets behov.

Förslagsvis två tydliga skillnader mellan FIRS FOOD-gruppen och kommande Sydnoden:

- 1) FIRS FOOD skall verka för samhandling mellan stödsystemsaktörer, samhälle och akademi på regionalnivå
- 2) Sydnoden skall vara representerad i FIRS FOOD och vara en samlad röst på regionalnivå för en nationell påverkan.

Koordineringsansvarig för insatsen:

Krinova Incubator & Science Park (Ulrika Hasselgren)

Skånes Livsmedelsakademi (Ingrid Landgren)

A2. Verka för ökat inflöde av extern finansiering, bl.a. genom bättre kapacitet för stora ansökningar

Milstolpar – 18 månader

- Etablera en ”Horisont grupp” i syfte att samordna och öka inflödet av externt kapital innefattande:
 - Etablera en ”skrivargrupp” där alla roller från idégenerering till slutlig ansökan är representerade.
 - Utnyttja FIRS Livsmedels mångtaliga ”Mobiliseringsmöten” i detta syfte.
 - Nyttja Region Skånes Brysselkontor och Ida Åstrand på region Skåne för samling.
 - Nyttja AI i högre grad i ansökningsprocessen.
 - Bjud in näringslivet till ett ”Pitch- & feedbackevent”. under hösten 2025

Koordineringsansvarig för insatsen:

Lunds universitet (Anna Fureby)

A3. Verka för god tillgång på kompetens och skapa en attraktiv livsmedelskedja.

Rubriken ändras till ovanstående det vill säga ”– *t.ex. genom industridoktorander*” stryks och ersätts av ”*och skapa en attraktiv livsmedelskedja.*”

Milstolpar – 18 månader

- Skapa attraktivitet genom att lyfta karriärs vägar för ”förstagångsvalet” och ”karriärsväxling”. SALT-projektet
- Livslångt lärande för akademiker.
- Skapa en gemensam utbildningsplattform inom livsmedelskompetens. Förslagsvis ”Pick n´mix” mellan lärosätena i Skåne.
- FIRS Styrgrupp: Bjud in Region Skåne och enheten Näringsliv & Kompetens, Anders Elmevik, för att presentera hur de arbetar med Livsmedelskompetens på regional nivå, samt STEM-UP projektet.
- SLU: ”Grönt ljus för civilingenjörsutbildning vid Sveriges lantbruksuniversitet (Regeringen 28/11–24)”. Vad innebär detta? Hur kan FIRS FOOD stödja?

Koordineringsansvarig för insatsen:

Livsmedelsproduktion: Skånes Livsmedelsakademi (Sara Fredlund)

Primärproduktion: Sveriges lantbruksuniversitet (Annie Drottberger)

B. Stärk innovationsförutsättningarna inom 7 prioriterade områden

Inom insatsområdet ”B. Stärk innovationsförutsättningarna inom 7 prioriterade områden” är insatsområdena B2, B3, B5 och B7 verktyg som bör tillämpas för att genomföra insatser inom A. Organisera för innovation och B1, B4 och B6. ”Verktygen” B2, B3, B5 och B7 har alla liknande utmaningar i form av att de bör tillgängliggöras, och synliggöras bättre för att enklare kunna nyttjas.

Detta avsnitt är därmed uppdelat i de två delarna ”Specifika insatsområden”, som avser B1, B4 och B6, och ”Verktyg för innovation & omställning” för hållbar tillväxt.

SPECIFIKA INSATSOMRÅDEN B1, B4 & B6

B1. Bygg ihop ett cirkulärt utvecklingscentrum i Skåne

Projektet Cirkulär Utvecklingshubb (CUH) pågår för närvarande och under 2026 avslutas detta projekt men med ambitionen att framöver etablera sig som en utvecklingsplattform för cirkulär biobaserad ekonomi. Vi bör undvika att utveckla nya noder/plattformar utan istället utveckla vidare befintliga satsningar. FIRS Livsmedel har i detta sammanhang följande milstolpar:

Milstolpar – 18 månader

- Cirkulär utvecklingshubb 2.0 implementeras. Målsättningar:
 - Primärproduktionens roll har stärkts i CUH.
 - Samtliga skånska kommuner har kontaktats för medverkan.
 - Ökat kommunalt engagemang.
 - Dagligvaruhandeln har bjudits in

Koordineringsansvarig för insatsen:

Region Skåne (Carl Jonson)

B4. Ökad äkta materialåtervinning av polymerer från livsmedelskedjans förpackningar

Rubriken ändras till ovanstående det vill säga ”plast” stryks och ersätts av ”polymerer”.

Milstolpar – 18 månader

- Ökat samarbete med kommuner för att minska plastandelen i brännbart avfall.
 - Utför en gapanalys kring behovet av infrastruktur för att minska mängden plast i avfall. Kontrollera med NSR och Sysav?
- Större samling till framtida EU-lagstiftning kring förpackningar och hur detta påverkar marknaden och driver produktutvecklingen inom området.
 - Identifiera potentiella innovations-, affärs- och utvecklingsmöjligheter inom områden som påverkas av ny EU-lagstiftning.
- Identifiera framtida potentialer med bioplast inom livsmedelskedjan

Koordineringsansvarig för insatsen:

Packbridge (Marie Malmberg Lavsén)

B6. Ökad odling och produktion av växtbaserade livsmedel

Invänta näringens färdplan innan insatser tas fram. Nyttja Offentlig måltid, B5, för att accelerera omställningen. Involvera SLU:s centrumsatsning kring hållbar primärproduktion.

Ta vara på projektet Skånebönan och beakta beredskaps- och försörjningsförmågan inom området.

Ta vara på kompetenscentret FORCE, där beredskaps och försörjningsfrågor samt växtbaserade livsmedel är centrala.

Milstolpar – 18 månader

- Implementera Skånebönan 2.0
- Kartlägg vilka livsmedelsråvaror som kan odlas regionalt/nationellt istället för import. Visa på potentialen och väg in försörjningsbalansen.

Koordineringsansvarig för insatsen:

Skånes Livsmedelsakademi (Ingrid Landgren)

VERKTYG FÖR INNOVATION & OMSTÄLLNING: B2, B3, B5 & B7

Nedanstående insatsområden är verktyg för innovation & omställning för hållbar tillväxt. Detta innebär att de bör nyttjas för de "Specifika insatsområden", som avser B1, B4 och B6. Verktögen har alla gemensamma utmaningar i form av att de bör synliggöras bättre mot SMF, nationellt och internationellt samt att tillgänglighetsgraden mot SMF:s även bör öka.

B2. ESS och MAX IV – Unika möjligheter för kunskapsbaserad innovativ produkt- och processutveckling inom livsmedels- och förpackningssektorn.

Fortsätt, i linje med befintlig agenda, med de senaste årets arbete för att synliggöra möjligheterna med MAX IV och ESS för näringslivet och därmed öka näringslivsintresset för infrastrukturen. Nyttja ESS & MAX IV för att attrahera talanger och internationella företag.

Milstolpar – 18 månader

- Beams for Industry: Projektet bygger vidare på MAXESS Industry Arena och syftar till att skapa BEAMS FOR INDUSTRY, en ny plattform som adresserar behovet av ökad medvetenhet, tillgång och nätverkskapabiliteter för storskaliga forskningsinfrastrukturer (LSRI) så som MAX IV.
- Bjud in projektet "Beams for Industry" och Krizstina Anderberg Halaz till FIRS styrgrupp i syfte att de berättar mer kring deras näringslivsarbete avseende ESS & MAX IV.
- Öka tillgängligheten för externa till infrastrukturen genom att bygga upp effektiva interna processer för att hantera externa förfrågningar. Detta kan utvecklas tillsammans med andra T&D-miljöer.
- Lärande: Hur kan vi bygga vidare på tidigare satsningar så som "Northern Lights on Food"? Exempelvis: "*utforska och stötta vidare steg för Northern Lights on Food som en näringslivsrelevant innovationsmiljö...för ett långsiktigt resilient livsmedelssystem*"...
- Forskningsproppen och satsning på ESS/MAX IV – hur tas detta tillvara?

B3. Utvidgade möjligheter för test, demo och småskalig produktion

Utifrån gjorda kartläggningar avseende T&D-miljöer i södra Sverige tas nu nästa steg att utveckla T&D-förmåga genom att samla T&D-aktörer inom cirkulära biobaserade material och utveckla deras T&D-förmåga utifrån ett näringslivs- och samhällsbehov.

På sikt bör den samlade T&D-förmågan kopplas upp på nationell nivå och synliggöras internationellt för att attrahera både kompetens och näringsliv till Skåne.

Milstolpar – 18 månader

- ERUF-projekt: Samregional test- och demonstrationsförmåga för biobaserad cirkulär ekonomi.

Koordineringsansvarig för insatsen:

Region Skåne (Carl Jonson)

B5. Offentlig måltid som innovationsdrivande arena

Vilka tidigare insatser inom detta område kan vi ta tillvara och utveckla vidare? Området upplevs komplext och svårnavigerat. Aktiviteter som lyfts är att ta ett krafttag inom Offentlig upphandling / Innovationsupphandling men en del är redan gjort – bör vi inte ta vara på detta i första hand? Exempel är Matupphandlingsmodell 80/20, Noll fetma vid skolstart, Nollvision för undernäring hos äldre, Sveriges bästa sjukhusmat.

Hur kan vi ta vara på Vinnovas Innovationsplattformar (Ett nytt recept för matsystemet) inom detta område?

Milstolpar – 18 månader

- PUSH – Plattform for user-centric Sustainable Health through food
- Innovationsplattform Stad
- Processeffektivisering/utveckling av verktyget Offentlig måltid för att öka tillgänglighet och nyttiggörande. Använd ökad försörjningsförmåga som starkt argument och målsättning.
 - Hållbar Utveckling Skånes satsning Scope?

Koordineringsansvarig för insatsen:

Region Skåne (Carl Jonson)

Skånes Livsmedelsakademi (Ingrid Landgren)

B7. Utvecklingsinsats för AI, data och hållbar high-tech i livsmedelskedjan

Kan vi nyttja, skapa samverkan, ta vara på och/eller utveckla vidare primärproduktionsområdet via exempelvis:

- DigIT Hub Sweden?
- AgriHub RISE
- SmartAgri
- Agtech 2030
- Partnerskap Alnarp – SLU

Vilka insatser bör göras inom Livsmedelsnäringen?

Milstolpar – 18 månader

- Kompetenshöjande insatser mot primär- och livsmedelsproduktion
- Visa att ökad lönsamhet kan nås med hjälp av AI i livsmedelskedjan
- Industriell tillämpning av AI inom livsmedelskedjan: Identifiera insatser för att visa på potentialen med AI. Projektförslag:
 - Framtidens distributionssystem med hjälp av AI?
 - AI som ett effektivt logistikverktyg för ökad samordning mellan kommuner?
 - Kan man koppla samman Primär- och Livsmedelsproduktion med hjälp av olika utvecklingsinsatser?

Koordineringsansvarig för insatsen:

Livsmedelsproduktion: RISE (Klara Båth)

Primärproduktion: Partnerskap Alnarp (Annie Drottberger/Håkan Schroeder)

Kommentarer och viktiga områden att belysa framåt

- Tag vara på och utveckla vidare befintliga insatser, undvik att starta alltför många nya projekt utan bygg på det som finns. Exempelvis: Skånebönan, Cirkulär Utvecklingshubb, med flera.
- Undvik att fortsatt etablera nya plattformar som ej tydligt kan knytas ihop med andra etablerade och/eller nyligen uppstartade plattformar.
- Utveckla lärandet mellan olika projekt och samverkanssatsningar.
- Bjud in näringslivet till en hel-/halvdag där de får ta del av vårt arbete som gjorts, slutsatser och förslag på kommande insatser/utmaningar.
- Bedöm/kategorisera insatser utifrån kommande regionala och nationella livsmedelsstrategier. Skapa gärna portföljer som visar på hur agendans insatser beaktar kommande livsmedelsstrategier. Exempel på kategorier är:
 - Kost & hälsa
 - Försörjningsförmåga & beredskap
 - Klimat, hållbarhet och biodiversitet (fossilfritt?)
 - Kompetens
 - Utvecklingen/insatserna drivs utifrån näringslivets behov
 - Konkurrenskraft & lönsamhet

Fokusera på handling och agera snabbare.